

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

๑. ก็ธรรมดาว่าสิ่งที่จะพึงทำ (เนื่อง) ด้วยผู้แสดงหนทาง ย่อมไม่มีแก่พระพุทธรเจ้าทั้งหลาย เพราะว่าหนทางทั้งหมดแจ่มแจ้งแก่พระพุทธรเจ้าเหล่านั้นแล้วว่า หนทางนี้ไปนรก หนทางนี้ไปกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน หนทางนี้ไปเปรตวิสัย หนทางนี้ไปมนุษยโลก หนทางนี้ไปเทวโลก หนทางนี้ไปอมตมทานิพพาน ในวันที่ทรงบรรลุประสัมโพธิญาณ ทรงยังหมั่นโลกธาตุให้หวั่นไหวที่โคนต้นโพธิ์นั้นแล ในหนทางแห่งสถานที่ทั้งหลายมีหมู่บ้านและนิคมเป็นต้น จึงไม่มีถ้อยคำที่จะต้องพูดถึงเลย เพราะฉะนั้นพระบรมศาสดาจึงทรงถือบาตรและจีวร เสด็จไปยังประตูเรือนของอุบาสิกาแต่เช้าตรู่ ฯ อุบาสิกานั้น ออกมาจากเรือน ถวายบังคมพระบรมศาสดา ด้วยเบญจางคประดิษฐ์ อัญเชิญให้เสด็จเข้าไปภายในเรือน ให้ประทับนั่ง ณ อาสนะแล้ว ถวายน้ำทักษิณา อังคาสด้วยของเคี้ยวของบริโภคอย่างประณีตแล้ว ฯ อุบาสิกาประสงค์จะให้พระบรมศาสดา ผู้ทรงทำกตกิจเสร็จแล้วทรงทำอนุโมทนา จึงรับบาตรไว้แล้ว ฯ พระบรมศาสดา ทรงเริ่มธรรมกถาอนุโมทนา ด้วยพระสุรเสียงอันไพเราะแล้ว ฯ อุบาสิกาฟังธรรมพลางให้สาธุการว่า สาธุ สาธุ ดังนี้ ฯ อาชีวกนั่งอยู่ในห้องข้างหลังนั่นเอง ได้ยินเสียงอุบาสิกานั้นฟังธรรมให้สาธุการอยู่แล้ว ไม่อาจอดทนอยู่ได้ จึงออกไปด้วยคิดว่า บัดนี้แหละ นางไม่เป็นของเราเสียแล้ว ดังนี้แล้วจึงด่าอุบาสิกาและพระบรมศาสดาโดยประการต่าง ๆ ว่า อีกาพิกัณเณี มึงเป็นคนฉิบหายเสียแล้ว มึงจงทำสักการะนี้แก่สมณะนั้นเถิด ฯ อุบาสิกาละอายแล้ว เพราะถ้อยคำของอาชีวกนั้น จึงไม่อาจจะสงัจจิตที่ถึงความฟุ้งซ่านไปตามกระแสเทศนาได้ ฯ

๒. การสนทนาของภิกษุทั้งหลายเกิดขึ้นในโรงธรรมสภาว่า น้าอัศจรรย์หนอ ติสสามเณรทำกรรมที่ทำได้ยาก จำเดิมแต่ถือปฏิสนธิ พวกญาติของเธอ ได้ถวายข้าว มธูปายาสมีน้ำน้อยนั้นแหละแก่พระ ๕๐๐ รูป ในมงคล ๗ ครั้ง ในเวลาเธอบวชแล้ว ก็ได้ถวายข้าวมธูปายาสมีน้ำน้อยเหมือนกัน แก่ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ภายในวิหาร ตลอด ๗ วัน ครั้นบวชแล้ว ในวันที่ ๘ เข้าไปยังหมู่บ้าน ได้บิดบาตหนึ่งพัน กับผ้าสาฎกหนึ่งพัน โดยเพียง ๒ วันเท่านั้น รุ่งขึ้นอีกวันหนึ่ง ได้ผ้ากัมพลหนึ่งพัน ในเวลาเธออยู่ในที่นี้ ลากและสักการะมากมายเกิดขึ้นแล้ว ด้วยประการฉะนี้ บัดนี้ เธอทิ้ง ลากและสักการะแบบนี้เสีย แล้วเข้าไปสู่ป่ายังอัตถภาพให้เป็นไปด้วยอาหารสำรวม สามเณร ทำกรรมที่ทำได้ยากหนอ ฯ พระบรมศาสดาเสด็จมาตรัสว่า อย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย ธรรมดว่าข้อปฏิบัติอิงอาศัยลากนี้เป็นอย่างหนึ่ง ข้อปฏิบัติยังสัตว์ให้ถึงพระนิพพานก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ความจริงอบายภูมิ ๔ มีประตูเปิดเอาไว้แล้วทีเดียว สำหรับภิกษุผู้รักษา ข้อปฏิบัติอิงอาศัยลาก ด้วยอำนาจการสมาทานธุดงค์มีการอยู่ป่าเป็นต้น ด้วยความหวัง ว่า เราจักได้ลากด้วยการปฏิบัติอย่างนี้ ส่วนภิกษุผู้ละลากและสักการะที่เกิดขึ้นด้วยข้อ ปฏิบัติยังสัตว์ให้ถึงพระนิพพาน แล้วเข้าไปสู่ป่า เพียรพยายามอยู่ ย่อมยึดเอาพระอรหัต ไปได้ ดังนี้แล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

ก็ข้อปฏิบัติอิงอาศัยลากเป็นอย่างหนึ่ง ข้อปฏิบัติยัง
สัตว์ให้ถึงพระนิพพานเป็นอีกอย่างหนึ่ง ภิกษุสาวก
ของพระพุทธเจ้า ทราบเนื้อความนั้นอย่างนี้แล้ว ไม่
พึงเพลิดเพลिनสักการะ พึงเพิ่มพูนวิเวกเถิด ดังนี้ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. พุทธาณญจ มคฺคเทศเกณ กิจจํ นาม นตฺถิ โภธิมฺมุเล ทสฺสทสฺสีโลกธาตุํ
 กมฺเปตฺวา สมฺโพธิํ ปตฺตทิวเสเยว ทิ เนลํ อยํ มคฺโค นิริยํ คจฺจติ อยํ ติริจฺฉานโยนึ
 อยํ เปตฺติวิสัยํ อยํ มนุสฺสโลกํ อยํ เทวโลกํ อยํ อมตฺมทานิพฺพานนฺติ สพฺเพ มคฺคา
 อาวิญฺฐตา คามนิกฺมาทึนํ มคฺเค วตฺตพฺพเมว นตฺถิ ตสฺมา สตฺถา ปาโตะ ว ปตฺตจิวร-
 มาทาย มหาอุปาสิกาย เคหทวารํ คโต ฯ สา เคหา นิग्ฆमितฺวา สตฺถารํ ปญฺจปติฏฺฐิ-
 เตน วนฺหิตฺวา อนฺโตฆเร ปเวเสตฺวา อาสเน นิสีทาเปตฺวา ทกฺขิโณทกํ ทตฺวา ปณฺเฑน
 ขาทนีเยน โภชนนีเยน ปริวสิ ฯ อุปาสิกา กตฺถกฺกิจจสฺส สตฺถุโน อญฺโฆทนํ การेतฺตุ-
 กามา ปตฺตํ คณฺหิ ฯ สตฺถา มรฺุรฺสฺสเรณ อญฺโฆทนธมฺมกถํ อารภี ฯ อุปาสิกา
 สาธุ สาธุติ สาธุการํ ทมฺมานา ธมฺมํ สฺฐนึ ฯ อาชีวโก ปจฺฉาคพฺภเ นิสินฺโนว ตสฺสา
 สาธุการํ ทตฺวา ธมฺมํ สฺฐนฺนติยา สทฺทํ สฺฐตฺวา สนฺธาเรตุํ นาสกฺขิ น อิทาเนว สา
 มยฺหนฺติ นิग्ฆमितฺวา นญฺจาสิ กาทฺกณฺณิ เอตฺสฺส เอตํ สกฺกการํ กโรหีติ นานปฺปการเณ
 อุปาสิกญฺจ สตฺถารญฺจ อกฺโกสนฺโต ปลาโย ฯ อุปาสิกา ตสฺส กถาย ลชฺชิตา อญฺญ-
 ถตฺตํ คตํ จิตฺตํ เทสนานุสาเรณ เปเสตุํ นาสกฺขิ ฯ **(ธมฺมปทญฺจกถาย ตติโย ภาโค/หน้า
 ๓๙ - ๔๐)**

๒. ภิกฺขุณฺโณ ธมฺมสภายํ กถา อุทฺปาที อโห วตฺติ สฺสสามเณโร ทุกฺกโร กโรติ
 ปฏฺฐิสฺสทฺธิคฺคทณฺโตะ ปญฺจายสฺส ฉาตกา สตฺตสฺส มงฺคเลสุ ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสฺตานํ อปฺโป-
 ทกมฺรฺุปายาสเมว อทฺสํ ปพฺพชิตกาเล อนฺโตวิหारे พุทฺธปฺปมุขสฺส ภิกฺขุสฺสงฺฆสฺส
 สตฺตํ ทิวสานิ อปฺโปทกมฺรฺุปายาสเมว อทฺสํ ปพฺพชิตฺวา อญฺจเม ทิวเส คามํ ปวิสฺสนฺโต
 ทฺวีเหว ทิวเสหิ สากฺกสทฺสเสณ สทฺธิ ปิณฺฑปาทสทฺสสํ ลภี ปุเนกทิวสํ กมฺพลสทฺสสํ
 ลภี อิติสฺส อิช วสนกาเล มหาลาภสฺกกาโร อฺุปฺปชฺชิ อิทานิ เอวรฺูปี ลภสฺกการํ

ฉทุเทตวา อรณณํ ปวีลิตฺวา มิสฺสกาหาเรน ยาเปติ ทุกฺกรการโก วต สามเณโรติ ฯ
 สตุถา อาคนฺตวา กาย นฺตถ ภิกฺขเว เอตฺรทึ กถาย สฺนุสิสฺนฺนาติ ปุจฺฉิตฺวา อิมาย
 นามาติ วุตฺเต อาม ภิกฺขเว ลาภฺปนฺนิสา นามเสสา อณฺญา นิพฺพานคามินี ปฏฺฐิตา
 อณฺญา เอวํ ลามํ ลภิสฺสามีติ ทึ อารณฺณกาทิสฺสทงฺคสมาทานวเสน ลาภฺปนฺนํ รกฺขน-
 ตสฺส ภิกฺขุโน จตฺตารอ อปายา วิวฺฆทวารายเว ติสฺสจฺนฺติ นิพฺพานคามินิยา ปน
 ปฏฺฐิตาย อุปฺปนฺนํ ลภสฺสการํ ปหาย อรณฺณํ ปวีลิตฺวา สฺนฺนุโตวายนฺนโต อรหฺตตํ
 คณฺหตีติ อนุสฺนฺธี สฺนฺนฺตวา ฐมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ คาถมาห

อณฺญา ทึ ลาภฺปนฺนิสา

อณฺญา นิพฺพานคามินี

เอวเมตํ อภินฺถาย

ภิกฺขุ พุทฺธสฺส สาวโก

สฺสการํ นามินฺนุเทยย

วิเวกมฺนุพฺรุหเยติ ฯ

(ธมฺมปทฺฐจกถาย ตติโย ภาโค/หน้า ๑๘๘ - ๑๘๙)